

Такім чынам, важную частку народнай духоўнай культуры Рэчыцкага Палесся складаюць міфалагічныя ўяўленні пра ўзнікненне сусвету, чалавека, павер'і пра зоркі, анёлаў, жывёл. Прааналізаваныя фальклорна-міфалагічныя матэрыялы дэманструюць мясцовае багацце і паэтычнасць народных вераванняў, якія дапамагаюць больш глыбока асэнсаваць асаблівасці светапогляду беларусаў.

У артыкуле выкарыстаны матэрыялы архіва навукова-вучэбнай фальклорнай лабараторыі пры кафедры рускай і сусветнай літаратуры Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны

Спіс выкарыстанай літаратуры

- 1 Русская мифология. Энциклопедия. – М.: Эксмо; СПб.: Мидгард, 2005. – 784 с.
- 2 Беларуская “народная Біблія” ў сучасных запісах / уступ. артыкул, уклад. і камент. А. М. Боганевай. – Мінск : Бел. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2010. – 166 с.
- 3 Міфалогія беларусаў: Энцыкл. слоўн. / склад. І. Клімковіч, В. Аўтушка; навук. рэд. Т. Валодзіна, С. Санько. – Мінск : Беларусь, 2011. – 607 с.
- 4 Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-ти томах / Под общей ред. Н. И. Толстого. – Т. 4: П (Переправа через воду) – Сито) – М.: Международные отношения, 2009. – 656 с. – (Институт славяноведения РАН).

Based on rich factual material recorded during field expeditions in the territory of the Rechitsa district, the peculiarities of the Belarusians' world outlook are examined through the prism of a wide thematicspectrum of folk beliefs. Attention is focused on theanalysis of the cosmogonic myths of Belarusians aboutthe creation of the world and the first people. Interesting examples of beliefs about angels, paradise, bears, spiders, and bees are provided.

УДК 398.4(476.2-37Рэчыца)

К. В. ПАБОРЦАВА

(г. Гомель, УА “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны”)

НАРОДНАЯ ДЭМАНАЛОГІЯ РЭЧЫЦКАГА ПАЛЕССЯ

Артыкул прысвечаны вобразам народнай дэманалогіі беларусаў. На багатым фактычным матэрыяле, запісаным на тэрыторыі Рэчыцкага Палесся, праводзіцца аналіз папулярных персанажаў ніжэйшай міфалогіі, звесткі пра якіх і сёння ўстойліва захоўваюцца ў народнай памяці. Аўтар звяртае ўвагу на знешні выгляд і месцазнаходжанне, функцыянальнасць і спосабы засцярогі ад шкоднага ўздзеяння такіх істот, як ведзьма, дамавік, вадзянік.

На тэрыторыі Рэчыцкага Палесся ў шматлікіх палявых экспедыцыях студэнтамі і выкладчыкамі ГДУ імя Францыска Скарыны ў найбольшай ступені былі запісаны звесткі пра такіх персанажаў ніжэйшай міфалогіі, як ведзьма, дамавік, вадзянік. Засяродзім увагу на мясцовых фактычных матэрыялах пра ведзьму, што захоўваюцца ў архіве навукова-вучэбнай фальклорнай лабараторыі пры кафедры рускай і сусветнай літаратуры. “Вобраз ведзьмы адносіцца да ліку больш або менш устойлівых і лёгка пазнавальных у розных дыялектных павер'ях. Ён ідэнтыфікуецца на аснове такіх галоўных прымет, як – рэальная жанчына, якая знаецца з нячыстай сілай, валодае звышнатуральнымі ўласцівасцямі і выкарыстоўвае іх у шкаданосных у адносінах да людзей мэтах” [1, с. 230]. Характарыстыку гэтага персанажа

будзем даваць, абапіраючыся на схему апісання міфалагічных персанажаў, прапанаваную даследчыцай Л. М. Вінаградавай [1, с. 60–67]. Маюцца на ўвазе апісанні такіх асноўных складаемых элементаў, як іпастась, знешні выгляд істоты, месца знаходжання, функцыянальнасць, спосабы засцярогі ад звышнатуральнага ўздзеяння і інш.

Звернем спачатку ўвагу на сведчанні інфармантаў адносна іпастасі і знешняга выгляду ведзьмы. Як вынікае з іх успамінаў, ведзьма ў пераважнай колькасці прымхліц выступае ў антрапаморфным выглядзе: “*Ведзьму я уяўляю гарбатай жанчынай, якая апранутая ў рваннае адзенне*” (зап. у в. Левашы ад Вінаградавай Лідзіі Мітрафанаўны, 1913 г. н.); “*На выгляд ведзьмы былі жанчынамі сталага ўзросту. У іх былі чорныя валасы і чорныя, злыя вочы. Яны заўсёды глядзелі ў зямлю, каб людзі не здагадаліся пра іх намеры*” (зап. у в. Маладушы ад Васінец Еўдакіі Паўлаўны, 1920 г. н.); “*Ведзьма чалавекаобразная*” (зап. у в. Дземяхі ад Пашкоўскай Марыі Максімаўны, 1927 г. н.).

Акрамя антрапаморфнай іпастасі, ведзьма, зыходзячы з фактычных матэрыялаў, магла прымаць і зааморфны выгляд: “*З’яўляецца яна часцей за ўсё ў вобразе жывотнага: змяі, свінні, чорнага ката, яна магла пераўтварацца ў што хочаш*” (зап. у в. Зашчоб’е ад Цайко Раісы Нікіфараўны, 1932 г. н.); “*А абараціцца ведзьма магла ў змяю, свінню, чорнага ката, ды, і ў каго хочаш, магла пераўтварыцца*” (зап. у в. Перавалока ад Луцко Елізаветы Фёдараўны, 1929 г. н.); “*Ведзьма можа быць рознай: і чалавекам, і катом, і кабылай, і варонай, і парасёнкам, можа ў столб перавярнуцца*” (зап. у в. Перавалока ад Канавалавай Марыі Трафімаўны, 1932 г. н.); “*Жыла адна жанчына, у старой такой хаце жыла. Я яйчэ была дзяўчынкай, але добра памятаю, як яна прэўрацілася ў свінню да залезла да суседкі ў гарод, з якой пасварылася перад гэтым, а мужыкі абпалілі лампай бянінавай*” (зап. у в. Свірыдавічы ад Мацюшэнка Любові Міхайлаўны, 1926 г. н.); “*Ведзьма канём можа здэлацца, жэрабёначкам, зайчыкам ...*” (зап. у в. Сямёнаўка ад Кірэпка Пелагеі Рыгораўны, 1923 г. н.); “*Ведзьма ператвараецца ў катой, сабак, жаб*” (зап. у в. Гарывада ад Грабцэвіч Раісы Ульянаўны, 1937 г. н.); “*Ведзьма дажа можа ператварыцца ў розныя прадметы: калясо, ветку, палку і інш.*” (зап. у в. Вышамір ад Кротавай Алены Цімафееўны, 1929 г. н.).

Прыведзеныя прыклады – яскравае сведчанне багацця лакальных традыцый, звязаных з пярэваратніцтвам ведзьмы, на тэрыторыі Рэчыцкага Палесся. Варта адзначыць, што менавіта тут, у адрозненне ад іншых раёнаў Гомельскай вобласці, назіраюцца ў прымхліцах розныя варыянты метамарфозы ведзьмы, звязаныя як з рознымі зааморфнымі вобразамі, так і з пэўнымі прадметнымі аб’ектамі. “Як і ў другіх лакальных традыцыях, на Палессі адной з характэрных асаблівасцей ведзьмы з’яўляецца яе здольнасць да пярэваратніцтва. Ёй прыпісваецца здольнасць прымаць выгляд амаль любой жывёлы (часцей за ўсё – жабы, кошкі, сабакі, свінні; радзей птушкі – ластаўкі, бусла, вароны, гусі) або прадмета (кола, стога сена, галінкі, карчагі, клубка нітак) [2, с. 38].

З ведзьмай звязаны шкаданосныя дзеянні, сярод якіх у мясцовай фальклорнай традыцыі вылучаюцца наступныя: “адбіранне” малака ў кароў, пры гэтым дапамогу аказвае змяя: “*У адной жанчыны ноччу хтосьці здойваў малако, і яна пайшла к знахарцы, каб спытаць, хто гэта можа быць. Знахарка пасаветавала падсцерагчы і, хто б гэта ні быў, біць розгамі. А калі назаўтра прыйдзе да цябе якая-небудзь жанчына і будзе жаліцца, што баліць спіна і папросіць чаго-небудзь, то нічога не давай, бо ўсё калдаўство. Так жанчына і зрабіла. Ноччу яна ўбачыла, як у хлеў паўзе змяя, падабралася да каровы і пачала ссаць малако*” (зап. у в. Зашчоб’е ад Цайко Раісы Нікіфараўны, 1932 г. н.); насыланне на чалавека хваробы і бяды (“*Ведзьмы ці калдуні – гэта плахія жанчыны, якія могуць насылаць на чалавека хваробу, а ў дом – усякія няшчасці, смерць*” (зап. у в. Заселле ад Дзянісавай Сафіі Іосіфаўны, 1919 г. н.)); нанясенне шкоды ўраджайнасці палёў (“*Ведзьма шкодзіць жыту так: яна завівае яго ў віточкі, бярэ некалькі калосікаў і закручвае іх*” (зап. у в. Перавалока ад Канавалавай Марыі Трафімаўны, 1932 г. н.)).

Вызначальны матыў у многіх прымхліцах пра ведзьму – гэта сувязь з нячыстай сілай: “*Ведзьма – злая жанчынка, якая звязана з нячыстай сілай, з нячысцікамі*” (зап. у в. Вышамір ад Мохаравай Юліі Мікалаеўны, 1931 г. н.). Невыпадковым з’яўляецца мікраматыў цяжкай

смерці ведзьмы, што знайшоў адлюстраванне ў шматлікіх варыянтах прымхліц: “*А яшчэ ведзьма ніяк не магла памерці. Людзі казалі, што не можа памерці, таму што не перадала свае магічныя веды нікому*” (зап. у г. Рэчыцы ад Шаляпенка Макарыя Васільевіча, 1950 г. н.); “*Звычайна ў такой сітуацыі, каб даць выхад ведзьмінай душы, “узрываюць у паталку дошку. Дошку ўзрывае родны хтосьці. Если ведзьма не перадала чалавеку сваю сілу, то гэта павінен зрабіць нехта з родных*” (зап. у в. Азершчына ад Пашук Вольгі Іванаўны, 1932 г. н.); “*Але вельмі мучылася ведзьма перад смерцю, дык разбіралі столь і дах (так па прыкмеце рабілі, калі ведзьма памірала)*” (зап. у в. Свірыдавічы ад Мацюшэнка Любові Міхайлаўны, 1926 г. н.); “*Ведзьмы, яны кагда ўміраюць, не могуць умерці, і ўзрываюць у паталку дошку, штоб яны памерлі, а так яны очэнь доўга мучаюцца*” (зап. у в. Жмураўка ад Гапоненка Ніны Паўлаўны); “*Калі ведзьма памірае і мучаецца, тады трэба было вырваць стальніцу са столі*” (зап. у в. Гарывада ад Мароз К. А., 1915 г. н.).

Сярод спосабаў засцярогі ад шкодных дзеянняў ведзьмы варта назваць наступныя: закрыванне коміна (“*Каб ведзьма ў хату не трапіла, трэба на ноч закрыць комін*”) (зап. у в. Перавалока ад Луцко Елізаветы Фёдараўны, 1929 г. н.); раскладванне крапівы (“*Гавораць, крапіву на хлёў вешалі: ужо еслі ведзьма будзе ідці, крапівай рукі паабжыгае*”) (зап. у в. Маканавічы ад Лешчанка Марыі Рыгораўны, 1920 г. н.).

Каб засцерагчы свойскую жывёлу ад уздзеяння ведзьмы, абтыкалі крапівой хлёў і малявалі крыжыкі на дзвярах (“*На Купалу хлёў з жывёлай абтыкалі крапіваю і рысавалі крэсцікі на дзвярах. Гэта рабілася для таго, каб засцерагчы жывёлу ад ведзьмы*”) (зап. у в. Бабічы ад Журо Ніны Арцёмаўны, 1937 г. н.). Паводле сведчанняў жыхароў в. Вышамір, выкарыстоўвалі і іншыя атрыбуты: “*А каб ведзьма не прабралася ў хлёў, перад дзвярамі клалі барану, ставілі ў хлёве пасвячоную свечку, асінавае дзераца, вешалі сароку, клалі на парозе хлева серп або касу, абсыпалі карову пасвечоным макам*” (зап. ад Мохаравай Юліі Мікалаеўны, 1931 г. н., Кратавай Галіны Данілаўны, 1930 г. н.).

У сістэме народнай дэманалогіі Рэчыцкага Палесся значнае месца займаюць павер’і пра дамавіка. Як адзначыла даследчыца Л. М. Вінаградава, на тэрыторыі Палесся вядомы розныя тыпы дамавіка, калі зыходзіць з яго персанажнай характарыстыкі: “1) дамавы дух антрапаморфнага выгляду, апякун сям’і і ўсёй гаспадаркі, садзейнічае дабрабыту жывёлы; 2) нячыстая сіла, шкаданосны дух, чорт, што пасяліўся ў доме, ад якога імкнуліся пазбавіцца; 3) нябожчык, які прыходзіць па начах у свой дом, дух памерлага родзіча; 4) зааморфны персанаж (вуж, ласка), які жыве ў хляве і ад якога залежалі дабрабыт жывёлы і членаў сям’і; 5) дух-“узбагачальнік”, які прыносіць у дом здабытак <...>” [1, с. 285]. З пералічаных тыпаў дамавіка ў прымхліцах, запісаных на тэрыторыі Рэчыцкага Палесся, сустракаецца пераважна першы тып. Як вынікае з фактычных матэрыялаў, амаль ва ўсіх запісах сцвярджаецца, што дамавік – хатні дух, якога іншы раз параўноўваюць з гаспадаром: “*У кожнай хаце ёсць свой дамавы. Ён як гаспадар*” (зап. у в. Свірыдавічы ад Мацюшэнка Любові Міхайлаўны, 1926 г. н.); “*Ну, вот у мяне дамавы точна жыве*” (зап. у в. Жмураўка ад Гапоненка Ніны Паўлаўны, 1937 г. н.); “*Дамавік ёсць у кожнай хаце*” (зап. у в. Вышамір ад Мохаравай Юліі Міхайлаўны, 1931 г. н.).

Характарызуючы знешні выгляд дамавіка ў мясцовых лакальных міфалагічных традыцыях, важна адзначыць, што гэта істота можа выступаць не толькі ў антрапаморфнай іпастасі, але і набываць зааморфны выгляд: “*Дамавы – эта пачці што чалавек, толькі надзелены магічнай сілай*” (зап. у в. Жмураўка ад Лёгенькай Ніны Васільеўны, 1930 г. н.); “*Дамавік – сівы дзядок невысокага росту з доўгімі валасамі на галаве*” (зап. у в. Новы Барсук ад Жаўновай Юліі Піліпаўны, 1925 г. н.); “*Ён (дамавік) у відзе невялікага звярка велічынёю з крысу, шэра-бурага цвету*” (зап. у г. Васілевічы ад Сохар Алены Марцінаўны, 1944 г. н.); “*Найчасцей дамавы паяўляецца пахожым на серага ката, які любіць ўночы пагуляцца з валасамі хазяйкі хаты*” (зап. у в. Перавалока ад Карака Ганны Яфімаўны, 1928 г. н.).

Паводле сведчанняў інфармантаў, дамавік мог знаходзіцца або на печы, або пад печкай, або пад столлю: “*Жыў дамавік на печы, пад печкай*” (зап. у в. Азершчына ад Казловай Марыі Кандратаўны, 1934 г. н.); “*Дамавічок жыве ў хаце пад печкай, можа спаць пад паталком*” (зап. у г. Рэчыцы ад Зямлянніка Віктара Сцяпанавіча, 1949 г. н.).

Ва ўяўленнях мясцовых жыхароў дамавік можа і дапамагаць, і шкодзіць. Амбівалентнасць прыроды яго функцыянальнасці пацвярджаецца шматлікімі запісамі звестак: “*Дамавічок бывае і плахі, і харошы. Плахі дзелае табе ўсё на зло, а харошы памагае*” (зап. у г. Рэчыцы ад Карбацянкі Мікалая Афанасьевіча, 1935 г. н.); “*Дамавік можа прадвідзец пажары, хваробы, кражы. Дамавік можа быць і плахім, калі людзі яго не ўважаюць*” (зап. у в. Вышамір ад Кротавай Алены Цімафееўны, 1929 г. н.). Паводле зместу прымхліц, дамавік дапамагае тым гаспадарам, якіх любіць: “*Дамавы жыве ў хаце, ахоўвае яе. Калі з ім ладзіць, то нічога ён дрэннага не зробіць*” (зап. у в. Мілаград ад Капшай Ганны Данілаўны, 1918 г. н.). Звычайна менавіта адносінамі гаспадара да парадку ў хаце абумоўлены іншы раз і дзеянні дамавіка: “*Калі ў доме парадак, то і дамавіку добра, а калі ў доме сварка, то і ён злуецца. Робиць розныя пакасі: шкрабае, пішчыць, стукае, што-небудзь піліць*” (зап. у в. Зашчоб’е ад Пырко Ганны Рыгораўны, 1923 г. н.). Зыходзячы з народных вераванняў, дамавіка трэба было ўлагоджваць: “*Яшчэ нада есці даваць яму, толькі смачнае, каб ён добры стаў. Нельга яго пугаць, трэба дагаджаць*” (зап. у в. Азершчына ад Пашук Вольгі Іванаўны, 1932 г. н.); “*Калі з дамавіком па-добраму, дык чаго з ім не жыць? Але яго нада шанаваць, смачна карміць. Яго любімая яда – яечня*” (зап. у в. Бабічы ад Суволіч М.Ц., 1940 г. н.).

Ад шкодных дзеянняў дамавіка засцерагаліся: калі гаспадары пераязджалі на новае месца жыхарства, то “*прыглашаюць дамавога з сабой пераяджаць у другі дом*” (зап. у в. Жмураўка ад Гапоненка Ніны Паўлаўны, 1937 г. н.); абсыпалі пасвечаным макам вуглы ў пакоі і ложка: “*Ну, вось бывае, што дамавы там не ўзлюбіць каго-та, пугае ўсю ноч, не дае спаць, то людзі ўсе тры вуглы абсыпаюць кругом макам свячоным і абсыпаюць тую крываць*” (зап. у в. Жмураўка ад Гапоненка Ніны Паўлаўны, 1937 г. н.); выкарыстоўвалі крыж, свечку, пасвечаную ваду: “*Усё ж такі потым дзержалі той хрэсцік на грудзі цэлую ноч. Цераз пару дней дамавік успакоўся і знік зусім*” (зап. у в. Перавалока ад Аўдзеенка Любові Яфімаўны, 1932 г. н.); “*У хаце павінна быць свечка, вада пасвяцёная*” (зап. у в. Капань ад Сізянковай Любові Фёдараўны, 1924 г. н.); імкнуліся ўлагодзіць: “*Так, дзетачка, ... і задабрывалі дамавога, каб больш нічога не шкодзіў*” (зап. у в. Першамайск ад Кандраценка Н. П., 1935 г. н.). Сярод адметных дзеянняў, звязаных з засцярогай ад дамавіка, варта вылучыць наступныя: пакідалі на стале карты, каб адцягнуць увагу дамавіка ад шкодных дзеянняў, бо ён “*мог тапор схваць, чашку разбіць, уноч посудам грымеў*” (зап. у г. Рэчыцы ад Скроб А. І., 1961 г. н.); выкарыстоўвалі ляльку: “*Нужно ложить для домового женского рода куклу женского пола, а для домового мужского рода куклу мужского пола*” (зап. у г. Рэчыцы ад Шчэрбік Антаніны Андрэеўны, 1927 г. н. (раней пражывала ў в. Вішнёўка Рэчыцкага р-на)).

Звесткі пра вадзяніка, у параўнанні з такімі персанажамі, як ведзьма і дамавік, запісаны ў невялікай колькасці на тэрыторыі Рэчыцкага Палесся. “*Дастаткова частотнымі і вядомымі на ўсёй тэрыторыі Палесся з’яўляюцца варыянты антрапаморфнага выгляду вадзянога духа*” [3, с. 301]. Паводле ўспамінаў мясцовых жыхароў, вадзянік даволі часта мог выступаць у антрапаморфнай іпастасі, а таксама ў іпастасі, што сумяшчае антрапаморфныя і зааморфныя элементы: “*Лічыцца, што вадзянік – гэта дух вады. На выгляд, гэта стары чалавек з зялёнай барадой і пакрыты водараслямі, з доўгімі валасамі*” (зап. у г. Рэчыцы ад Фралавай Генаэфы Іосіфаўны, 1916 г. н.); “*Лічыцца, што вадзянік пахожы на старога чалавека з зялёнымі валасамі, з барадою. Вадзяны весь пакрыты гразю і цінай*” (зап. у в. Вышамір ад Кротавай Галіны Данілаўны, 1930 г. н.); “*Казалі, што страшны ён, увесь у брудзе, ціне, як рыба, весь у чашуе і хвост у яго рыбны, але ж і рукі ў яго ёсць*” (зап. у в. Галоўкі ад Галоўка Алены Аляксееўны, 1924 г. н.).

Што да функцыянальнасці вадзяніка, то яскравым пацвярджаннем з’яўляюцца ў асноўным яго шкодныя дзеянні: імкненне ўтапіць (“*Асабліва злаваўся на тых, хто пасля Іллі купацца лез, тапіў такіх, мала хто вырваўся ад яго*” (зап. у в. Галоўкі ад Галоўка Алены Аляксееўны, 1924 г. н.)); адагнаць рыбу ад рыбацкіх сетак (“*Вадзянік пужае рыбу каля сетак рыбакоў*” (зап. у в. Азершчына ад Казловай Марыі Кандратаўны, 1934 г. н.)).

Такім чынам, звесткі пра персанажаў ніжэйшай міфалогіі, асабліва пра ведзьму і дамавіка, устойліва захоўваюцца ў народнай памяці і сведчаць пра багацце народных вераванняў, звязаных з імі, у розных лакальных традыцыях Рэчыцкага Палесся.

У артыкуле выкарыстаны матэрыялы архіва навукова-вучэбнай фальклорнай лабараторыі пры кафедры рускай і сусветнай літаратуры Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф. Скарыны

Спіс выкарыстанай літаратуры

1 Виноградова, Л. Н. Народная демонология и мифо-ритуальная традиция славян / Л. Н. Виноградова. – М.: Издательство “Индрик”, 2000. – 432 с.

2 Народная демонология Полесья: Публикации текстов в записях 80–90-х гг. XX века. Т.1: Люди со сверхъестественными свойствами / Сост. Л. Н. Виноградова, Е. Е. Левкиевская. – М.: Языки славянских культур, 2010. – 648 с.

3 Народная демонология Полесья: Публикации текстов в записях 80–90-х гг. XX века. Т.4: Духі домашняго і прыроднаго прастранства. Нелокалізаваныя персанажы / Сост. Л. Н. Виноградова, Е. Е. Левкиевская. – 2-е изд. – М.: Издательский Дом ЯСК, 2020. – 832 с.

The article is dedicated to the images of folk demonology of Belarusians. Based on rich factual material recorded in the territory of the Rechytsa Polesie, an analysis of popular images of lower mythology is provided, the information about which is still firmly preserved in the folk memory. The author draws attention to the appearance and location, functionality, and methods of protection against the harmful influence of such beings as the domovik, vodianik, and witch.

УДК 811.161.3'42'37:398.91

Л. В. ПАПЛАЎНАЯ

*(г. Гомель, УА “Гомельскі дзяржаўны
медыцынскі ўніверсітэт”)*

СТРУКТУРНА-СЕМАНТЫЧНЫЯ ТЫПЫ ПАРЭМІЙ СА СТРУКТУРАЙ СКЛАДАНАГА СКАЗА

У артыкуле разгледжаны парэміялагічныя канструкцыі са структурай складанага сказа, зафіксаваныя ў “Зборніку прыказак і прымавак” М. Я. Грынבלата. Вызначаны семантыка-сінтаксічныя адносіны паміж часткамі гэтых адзінак і сродкі сувязі.

Вусная народная творчасць – гэта важнейшая частка духоўнай культуры беларускага народа, якая не толькі добра захавалася ў памяці беларусаў, але і ў актыўным бытаванні. Многія фальклорныя творы здаўна суправаджалі працоўную дзейнасць чалавека, дапамагалі ў выхаванні дзяцей, перадавалі мудрасць і жыццёвы вопыт новым пакаленням.

Прыказкі і прымаўкі, з’яўляючыся аtryбутам жывой народнай мовы, ахопліваюць усе бакі існуючай рэчаіснасці. У іх адлюстроўваецца багаты жыццёвы і працоўны вопыт народа, яго сямейны побыт, эмацыянальна-псіхічны стан, маральна-этычныя і эстэтычныя погляды. Як адзначае вядомы беларускі этнограф, фалькларыст І. І. Насовіч, “Беларусы ўсе факты чалавечага жыцця, усе ўчынкі, як добрыя, так і дрэнныя, і ўсякае нават меркаванне аб чым-небудзь падводзяць пад мерку прыказак сваіх. Старыя прыказкамі навучаюць дамачадцаў быць паважлівымі да старэйшых, быць беражлівымі, ахайнымі, працалюбівымі і паблаглівымі да блізкіх. Прыказкамі выпраўляюць недахопы, суцяшаюць у смутку” [1, с. 4].

Аб’ектам нашага даследавання ў дадзеным артыкуле з’яўляецца зборнік “Прыказкі і прымаўкі” М. Я. Грынבלата, у якім сабрана парэміялагічнае багацце беларускага народа, назапашанае стагоддзямі. Парэміі, зафіксаваныя ў зборніку, даюць цікавы моўны матэрыял для даследавання ў розных накірунках, у тым ліку і паводле сінтаксічнай будовы.